

Νοέμβριος 2013

ΖΙΩΜΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Ερευνητής, Επιστημονικός Υπεύθυνος Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Οικονομίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών

Με την εισήγηση αυτή επιχειρείται μία συνοπτική παρουσίαση των κυριότερων χαρακτηριστικών ενός διακριτού τομέα της οικονομίας, ο οποίος δεν εντάσσεται ούτε στο Δημόσιο τομέα αλλά ούτε και στον παραδοσιακό Ιδιωτικό-Κερδοσκοπικό τομέα της οικονομίας. Ο τομέας αυτός έχει επικρατήσει να ονομάζεται ως ο **Τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας**, ενώ συχνά αναφέρεται και με όρους όπως «Τρίτος Τομέας», «Μη Κερδοσκοπικός Τομέας» κ.α.

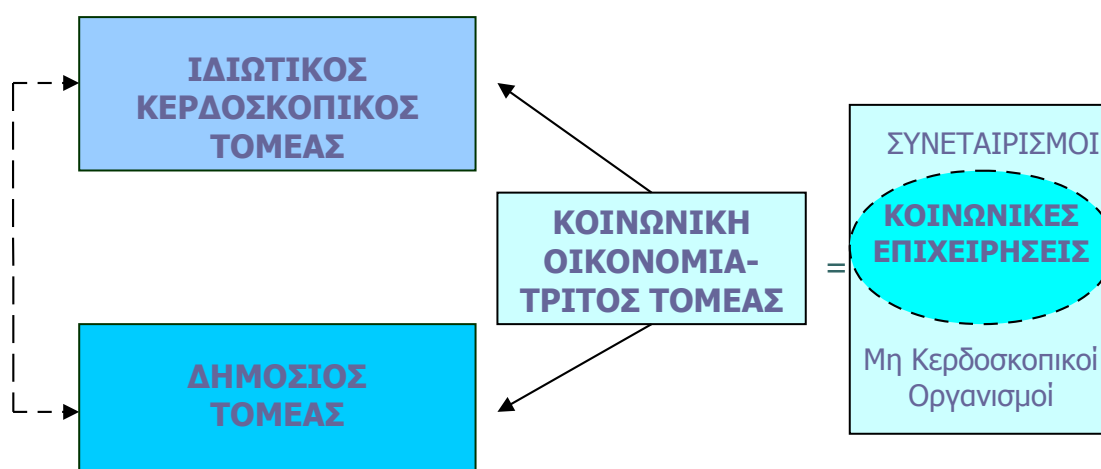
Ο ορισμός της Κοινωνικής Οικονομίας

Ο ορισμός ο οποίος χρησιμοποιείται στις περισσότερες χώρες έχει ως εξής :

«Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει οικονομικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από επιχειρήσεις και οργανισμούς κυρίως συνεταιρισμούς, κοινωνίες αλληλοβοήθειας και σωματεία (ενώσεις), η ίδρυση και λειτουργία των οποίων διέπεται από τις ακόλουθες αρχές:

- ✓ Σκοπό έχουν κυρίως την παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη τους ή την κοινωνία, παρά την επιδίωξη κέρδους.
- ✓ Έχουν ανεξάρτητη διοίκηση.
- ✓ Εφαρμόζουν δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- ✓ Αποδίδουν προτεραιότητα στα άτομα και την εργασία έναντι του κεφαλαίου κατά τη διανομή του εισοδήματος».

Κοινωνική Οικονομία και η σχέση της με άλλους τομείς της Οικονομίας

Τι περιλαμβάνει ο Τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας;

Ο Τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος κοινωνικο-οικονομικών δραστηριοτήτων που υλοποιούνται από συλλογικού χαρακτήρα φορείς όπως οι κοινωνικές επιχειρήσεις, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί, οι συνεταιρισμοί, οι αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρίες, τα σωματεία, οι ενώσεις, αλλά ακόμη και οι σύλλογοι, έστω και εάν οι τελευταίοι θεωρούνται ότι βρίσκονται στα όρια του Τομέα αυτού. Οι φορείς αυτοί στηρίζονται στην αυτοοργάνωση των πολιτών και στην εθελοντική προσφορά υπηρεσιών, στη βάση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας.

Όμως θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι φορείς του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στον Ευρωπαϊκό χώρο διαφέρουν ως προς τις οργανωτικές τους μορφές και ο ακριβής προσδιορισμός τους σε μία συγκεκριμένη χώρα εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως το θεσμικό και νομικό πλαίσιο, η σχέση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ο ρόλος των δημοσίων αρχών και των δημοσίων οργανισμών, οι πολιτισμικές παραδόσεις και γενικότερα οι κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες. Επιπρόσθετα, η συνεχής εξέλιξη των οργανωτικών μορφών των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας σε κάποιες Ευρωπαϊκές χώρες αναδεικνύει την δυναμική και τις προοπτικές ανάπτυξης του τομέα.

Ποια η αναγκαιότητα ύπαρξης των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας;

Ενόψει των δυσκολιών των δημόσιων συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας να αυξήσουν τις δαπάνες για την παραγωγή κοινωνικών και κοινοτικών υπηρεσιών, οι δραστηριότητες των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας μπορούν να καλύψουν μέρος της ολοένα και αυξανόμενης ζήτησης για κοινωνικές υπηρεσίες, συμβάλλοντας ταυτόχρονα θετικά στην αύξηση της απασχόλησης στον τομέα αυτό. Επιπλέον, όπως προκύπτει από την μέχρι σήμερα εμπειρία των περισσότερων χωρών-μελών της Ε.Ε., η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του τομέα της κοινωνικής οικονομίας έχει ήδη συμβάλλει στην τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος και στη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών απασχόλησης ατόμων με δυσκολίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας, συμβάλλοντας κατ'αυτόν τον τρόπο στην καταπολέμηση των διακρίσεων και του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας, που πλήττουν ένα συνεχώς διευρυνόμενο τμήμα του πληθυσμού.

Ποιος είναι ο κύριος σκοπός αυτών των φορέων/πρωτοβουλιών

Να εξυπηρετήσουν κοινωνικούς σκοπούς μέσα από την ανάπτυξη πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων που αφορούν στην παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών. Βασική τους επιδίωξη είναι η επίτευξη κοινωνικών στόχων και όχι το κέρδος, όπως συμβαίνει με τις επιχειρήσεις του Ιδιωτικού-Κερδοσκοπικού τομέα που εξ' ορισμού η οικονομική θεωρία πρεσβεύει ότι βασικός τους στόχος είναι το κέρδος.

Ποιες οι βασικές αρχές των πρωτοβουλιών αυτών

Καταρχήν, συνιστούν συλλογικού χαρακτήρα πρωτοβουλίες που να μην μπορούν να αναπτύσσουν δραστηριότητες όπως και μια επιχείρηση, αλλά διέπονται από αλληλέγγυο επιχειρηματικό πνεύμα και έχουν ως κυρίαρχο σκοπό την παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη τους ή την κοινωνία, παρά την επιδίωξη κέρδους.

Πρόκειται δηλαδή για κοινωνικά προσανατολισμένες επιχειρήσεις ή οργανισμούς.

Μια δεύτερη βασική αρχή είναι ότι έχουν ανεξάρτητη διοίκηση. Δηλαδή, η διοίκηση του φορέα δε μπορεί να ασκείται, άμεσα ή έμμεσα, από οποιαδήποτε Δημόσια Αρχή ή οργανισμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή επιχείρηση του Ιδιωτικού-Κερδοσκοπικού Τομέα, έστω και αν οι εν λόγω επιχειρήσεις και οργανισμοί συμμετέχουν στην πρωτοβουλία αυτή κατέχοντας μερίδια του αρχικού κεφαλαίου της κοινωνικά προσανατολισμένης επιχείρησης.

Η τρίτη βασική αρχή είναι ότι εφαρμόζουν δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων. Ακολουθούν την αρχή «ένα μέλος-μία ψήφος», έστω και αν υπάρχουν μέλη που κατέχουν περισσότερες από μία μερίδες.

Η τέταρτη βασική αρχή αφορά στο γεγονός ότι αποδίδουν προτεραιότητα στα άτομα και στην εργασία, έναντι του κεφαλαίου, κατά τη διανομή του όποιου πλεονάσματος προκύπτει από τις δραστηριότητες του φορέα.

Ποια είναι τα βασικά στοιχεία των νέων μορφών συλλογικής οργάνωσης του Τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας

Συμμετοχικότητα: Επιδιώκεται η διασφάλιση της εμπλοκής όλων των ενδιαφερομένων για την πραγματοποίηση σαφώς προσδιορισμένων στόχων και την εξυπηρέτηση κοινών διαπιστωμένων αναγκών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αντιπροσώπευση και ενεργό συμμετοχή των επωφελούμενων ατόμων/ομάδων στις δραστηριότητες και στην άσκηση της διοίκησης του οργανισμού.

Οικονομική Βιωσιμότητα: Επιδιώκεται η εξασφάλιση των απαραίτητων χρηματοοικονομικών πόρων, συνδυάζοντας πόρους από το κράτος και την αγορά, μέσω των προσπαθειών που καταβάλλουν τα ίδια τα μέλη στο πλαίσιο της άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων.

Διατηρησιμότητα: Αποσκοπούν στην εδραίωση των οικονομικών δραστηριοτήτων τους και στην συνεχή και περαιτέρω ανάπτυξη αυτών. Κατ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζουν τη διαρκή εξυπηρέτηση διαπιστωμένων κοινωνικών αναγκών.

Αυτονομία: Εδράζονται σε αυτόνομες πρωτοβουλίες ατόμων/ομάδων που αναλαμβάνουν και την ευθύνη της διοίκησης του οργανισμού. Η διοίκηση του οργανισμού είναι ανεξάρτητη και ασκείται χωρίς παρεμβάσεις οποιασδήποτε Δημόσιας Αρχής ή οποιουδήποτε φορέα του Ιδιωτικού Τομέα.

Ποια είναι η προστιθέμενη αξία των πρωτοβουλιών της Κοινωνικής Οικονομίας – Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας

Πρώτον, επιχειρούν να συμφιλώσουν τη δυναμική της κοινωνίας με τη δυναμική της οικονομίας. Επιδιώκουν, δηλαδή, να εντάξουν στις οικονομικές δραστηριότητες τη δυναμική των κοινωνικών σχέσεων, συναλλαγών και διαδικασιών, αλλά και την κοινωνική ευαισθησία και την κοινωνική σκοπιμότητα.

Δεύτερον, συνδυάζουν την αξιοποίηση επιχειρηματικών μεθόδων, προσαρμόζοντάς τις στις ιδιαιτερότητες διάφορων ευπαθών ομάδων του πληθυσμού ή τοπικών κοινωνικών αναγκών, με την προώθηση κοινωνικών σκοπών.

Τρίτον, στοχεύουν στην αντιμετώπιση προβλημάτων και στην κάλυψη αναγκών που δεν είναι σε θέση να καλύψουν ή να καλύψουν επαρκώς (ποιοτικά και ποσοτικά) το κράτος, ή/και η Τοπική Αυτοδιοίκηση ή/και ο Ιδιωτικός-Κερδοσκοπικός τομέας της

οικονομίας, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην ενδυνάμωση της τοπικής ανάπτυξης.

Τέλος, είναι πάρα πολύ σημαντικό το γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες αυτές στηρίζονται στην αυτοοργάνωση των πολιτών και στην εθελοντική προσφορά υπηρεσιών στη βάση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας. Έχει μεγάλη σημασία, επομένως, ότι οι πρωτοβουλίες αυτές ξεκινάνε από τους ίδιους τους πολίτες, εδράζονται, δηλαδή, σε μια συλλογικού χαρακτήρα προσπάθεια των ίδιων των πολιτών, ακολουθώντας έτσι μια διαδικασία 'από τη βάση προς την κορυφή'. Ωστόσο, μπορεί να έρθει ως αρωγός η Τοπική Αυτοδιοίκηση να διευκολύνει, να στηρίζει και να προωθήσει την ανάπτυξη τέτοιων πρωτοβουλιών.

Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι οι συλλογικού χαρακτήρα πρωτοβουλίες του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας αντανakλούν την αναγκαιότητα αντιμετώπισης των προβλημάτων που έχει επιφέρει η κρίση και ο μετασχηματισμός των συστημάτων Κοινωνικής Προστασίας και η εμφάνιση και επιμονή των φαινομένων της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο αυτό, σε όλες σχεδόν τις χώρες-μέλη της Ε.Ε., παρατηρείται ότι τα τελευταία χρόνια οι κύριες οργανωτικές μορφές συλλογικού χαρακτήρα που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες κοινωνικής επιχειρηματικότητας είναι οι **Κοινωνικές Επιχειρήσεις** και οι **Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί**.

Τι είναι η Κοινωνική Επιχείρηση

Η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης δεν ταυτίζεται με την έννοια της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και διαμορφώνεται, κατά τη γνώμη μας, σταδιακά ως έννοια *είδους προς γένος*, σε σχέση με την έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας. Κατά μία άποψη, η κοινωνική επιχείρηση αποτελείται από οντότητες που δημιουργούνται εκ του μηδενός και συνιστούν μια καινούργια μορφή επιχειρηματικότητας, η οποία έχει κάποια στοιχεία από παλαιότερες εμπειρίες του Τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας (Defourny, 2004, σ. 10). Η κρίση του Κράτους Πρόνοιας στην Ευρώπη συνέβαλε ώστε το Δημόσιο να «παραχωρήσει» την παροχή υπηρεσιών ή την κάλυψη κοινωνικών αναγκών στις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Επιπλέον, υπάρχει μια διευρυμένη συμμετοχή *ετερογενών εταίρων*, όπως είναι οι μισθωτοί, οι εθελοντές, οι χρήστες υπηρεσιών, οι δημόσιοι ή ιδιωτικοί οργανισμοί στήριξης κ.α., σε αντίθεση με τις κλασσικές οργανώσεις κοινωνικής οικονομίας που αφορούσαν ιδίως ομοιογενείς κοινωνικές ομάδες. Παραγωγοί και χρήστες συνεργάζονται στον ίδιο φορέα σε κάποιες δραστηριότητες.

Περαιτέρω, αξίζει να υπογραμμίσουμε α) τη συμμετοχή των εθελοντών στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που είναι ιδιαίτερα σημαντική στη σύγχρονη εποχή καθώς και τη μετατόπιση του εθελοντισμού, τόσο από τη φιλανθρωπία των παλαιότερων χρόνων, όσο και από τη στράτευση της δεκαετίας του 1960 προς πιο παραγωγικές διεργασίες, β) την επινόηση νέων μορφών απασχόλησης ως αντίβαρο στην ανεργία (Defourny, 2004, σ.13), γ) την ανάπτυξη οιονεί-αγορών «ανταγωνιστικών» για υπηρεσίες που προσφέρονταν από δημόσιους φορείς ή ιδιωτικούς μη κερδοσκοπικούς υπό κρατική χρηματοδότηση, δ) την ανάληψη οικονομικού κινδύνου από την μη ικανοποίηση του χρήστη και ε) την προώθηση εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας σχετικά με νέα νομικά καθεστώτα που να καλύπτουν τα σύγχρονα μορφώματα.

Κοινωνικές Επιχειρήσεις και σχέση τους με άλλες μορφές οργάνωσης των δραστηριοτήτων της Κοινωνικής Οικονομίας

Ποια είναι τα κριτήρια για τον καθορισμό ενός οργανισμού ως Κοινωνικής Επιχείρησης (με βάση τον κοινά αποδεκτό ορισμό του Ευρωπαϊκού Δικτύου EMES).

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, για τον ιδεατό τύπο της Κοινωνικής Επιχείρησης θα πρέπει να συντρέχουν αθροιστικά τα ακόλουθα **εννέα κριτήρια**, τόσο κοινωνικά όσο και οικονομικά:

Κοινωνικά κριτήρια

- Πρωτοβουλία που ξεκινάει από μία ομάδα πολιτών.
- Δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων (που δεν προκρίνει την κατοχή του κεφαλαίου αλλά στηρίζεται στην αρχή «ένα άτομο-μία ψήφος»)
- Συμμετοχικός χαρακτήρας στην άσκηση της διοίκησης και των δραστηριοτήτων
- Περιορισμένης έκτασης διανομή των κερδών
- Εμφανής κοινωφελής σκοπός

Οικονομικά κριτήρια

- Αυτονομία στη διοίκηση και διαχείριση
- Ανάλυση επιχειρηματικού/οικονομικού κινδύνου
- Υπαρκτό επίπεδο αμειβόμενης απασχόλησης
- Συνεχής οικονομική δραστηριότητα στην παραγωγή αγαθών/υπηρεσιών

Τι διαφοροποιεί την Κοινωνική Επιχείρηση από μια Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση

Βασικά στοιχεία διαφοροποίησης της Κοινωνικής Επιχείρησης από μια Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση αποτελούν: α) η επιχειρηματική οπτική, λειτουργούν, δηλαδή, με επιχειρηματικά κριτήρια, β) η αυτονομία, σε αντίθεση με την εξάρτηση από το κράτος που παρατηρείται σε άλλους Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς, γ) η εφαρμογή οικονομικών κριτηρίων λειτουργίας (Ισοσκελισμένος Προϋπολογισμός) και δ) ο συνδυασμός πόρων (εσόδων) από την αγορά και εκτός αγοράς (επιδότησεις).

Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της Κοινωνικής Επιχείρησης

Η Κοινωνική Επιχείρηση έχει τοπικές ρίζες. Ευνοείται, δηλαδή, από την τοπική κοινωνία και ενσωματώνεται σ' αυτή γιατί έχει συγκροτηθεί από μέλη της. Έχει μικρό μέγεθος που ευνοεί την ευελιξία της και την απαλλαγμένη από γραφειοκρατικές αγκυλώσεις λειτουργία της. Τέλος, έχει την ικανότητα να κινητοποιήσει τον πληθυσμό γύρω από κοινούς στόχους, όπως η καταπολέμηση της ανεργίας, και ειδικότερα των νέων, η υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων κ.α.

Το θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα για τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις

Στην Ελλάδα, η Κοινωνική Επιχείρηση εμφανίζεται αρχικά μέσα από τους αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς γυναικών, καθώς και από τους ειδικού σκοπού αστικούς συνεταιρισμούς ειδικών ομάδων αποκλεισμένων, κυρίως ψυχικά ασθενών. Στη μεν πρώτη περίπτωση ο στόχος είναι η κοινωνική ένταξη στην απασχόληση, στη δε δεύτερη η ενεργός συμμετοχή των μελών σε οικονομικές δραστηριότητες και η κοινωνική τους ενσωμάτωση.

Σήμερα, η έννοια της Κοινωνικής Επιχείρησης διατρέχει κατεξοχήν το θεσμό των **Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης - Κοι.ΣΠΕ** που αφορά σε άτομα με ψυχικά προβλήματα (άρθρο 12 του Ν. 2716/1999 *Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και άλλες διατάξεις*) και την πρόσφατα θεσμοθετημένη **Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση – ΚοινΣΕπ** (Ν. 4019/2011 *Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις*).

Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης – ΚοιΣΠΕ στηρίζονται σε μια πρωτοποριακή εταιρική σχέση μεταξύ ατόμων με ψυχικά προβλήματα, επαγγελματιών ψυχικής υγείας και ατόμων ή φορέων από την κοινότητα

- ♦ Είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) με περιορισμένη ευθύνη των μελών τους
- ♦ Αποβλέπουν στην επαγγελματική (επαν-)ένταξη και στην κοινωνικο οικονομική ενσωμάτωση των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, συμβάλλοντας στην θεραπεία τους και στην κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτάρκεια
- ♦ Έχουν εμπορικό χαρακτήρα
- ♦ Μπορούν να αναπτύσσουν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα (αγροτική, κτηνοτροφική, μελισσοκομική, αλιευτική, δασική, βιοτεχνική, ξενοδοχειακή, εμπορική, παροχής υπηρεσιών, κοινωνικής ανάπτυξης)

Από το 2002 έως σήμερα έχουν συσταθεί και λειτουργούν 17 ΚοιΣΠΕ.

Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (ΚοινΣΕπ) ορίζεται ως φορέας της Κοινωνικής Οικονομίας. Είναι αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό, διαθέτει εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα και λειτουργεί με τις εξής βασικές αρχές:

- ◆ Την ελεύθερη συμμετοχή
- ◆ Τη δημοκρατική διοίκηση: «ένας εταίρος, μια ψήφος»
- ◆ Την αλληλεγγύη
- ◆ Την περιορισμένη και δίκαιη διανομή του πλεονάσματος
- ◆ Το προβάδισμα του ατόμου έναντι του κεφαλαίου
- ◆ Την ανεξαρτησία απέναντι στο κράτος.

Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους, οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις διακρίνονται σε **3 κατηγορίες**:

- **Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Ένταξης.** Αυτή η «Κοινωνική Επιχείρηση» αποσκοπεί στην ένταξη και ενσωμάτωση στην εργασία και απασχόληση συγκεκριμένων ευπαθών ομάδων του πληθυσμού όπως: άτομα με αναπηρία, άτομα εξαρτημένα/απεξαρτημένα από ουσίες, φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες.

Σε αυτή την περίπτωση, απαραίτητη προϋπόθεση είναι ότι τουλάχιστον το 40% των ατόμων από τις προαναφερόμενες ευπαθείς ομάδες θα εργάζονται στην επιχείρηση. (Στοχεύει στο «σκληρό πυρήνα» των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού).

Για τη σύστασή της απαιτούνται τουλάχιστον 7 πρόσωπα.

Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) θεωρούνται αυτοδικαίως Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης.

- **Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Κοινωνικής Φροντίδας.** Αυτή η «Κοινωνική Επιχείρηση» αποσκοπεί στην παραγωγή και παροχή αγαθών και υπηρεσιών υγείας - πρόνοιας για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού: ηλικιωμένοι, παιδιά, άτομα με ειδικές ανάγκες, φυλακισμένοι, κ.α.

Για τη σύστασή της απαιτούνται τουλάχιστον 5 πρόσωπα.

- **Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού.** Αυτή η «Κοινωνική Επιχείρηση» αποσκοπεί στην ικανοποίηση των αναγκών της συλλογικότητας (πολιτισμός, περιβάλλον, οικολογία, εκπαίδευση, παροχές κοινής ωφέλειας, κ.α.) και στην προώθηση της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο, με απώτερο στόχο την ενδυνάμωση της τοπικής ανάπτυξης και την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Για τη σύστασή της απαιτούνται τουλάχιστον 5 πρόσωπα.

Η επιχείρηση αυτή έχει διττό στόχο: να καλύψει ανάγκες της τοπικής κοινωνίας σε διάφορους τομείς και ταυτόχρονα να προωθήσει στην απασχόληση άτομα ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, οι οποίοι είτε βιώνουν αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, είτε απειλούνται από αποκλεισμό.

Ποιοι είναι οι αναγκαίοι εναλλακτικοί χρηματοδοτικοί θεσμοί και εργαλεία για τους φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας

Αναγκαίοι εναλλακτικοί χρηματοδοτικοί θεσμοί και εργαλεία, που όμως δεν υπάρχουν ακόμα στην Ελλάδα για τους φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας είναι: η συνεταιριστική πίστη, οι τοπικοί αποταμιευτικοί και επενδυτικοί μηχανισμοί (όπως τα κοινωνικά αμοιβαία κεφάλαια), οι κοινωνικές διατακτικές πληρωμές για την κατανάλωση υπηρεσιών των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας, τις οποίες αγοράζουν κυρίως φορείς του Δημόσιου Τομέα και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι πρακτικές μικροπίστωσης, καθώς και οι συστηματικές συμβάσεις προμηθειών με το Δημόσιο, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που προβλέπουν την ‘κοινωνική ρήτρα εκτέλεσης’.

Τι είναι τελικά η Κοινωνική Οικονομία

Η Κοινωνική Οικονομία αναμφισβήτητα είναι ένα προνομιακό πεδίο εφαρμογής πολιτικών για την απασχόληση. Αυτό αποδεικνύεται καθημερινά, ειδικά τα τελευταία χρόνια, σε όλη την Ευρώπη. Συνίσταται σε δραστηριότητες οι οποίες αναλαμβάνονται από φορείς που επιδιώκουν να καλύψουν ανάγκες, στην παραγωγή προϊόντων ή/και την παροχή υπηρεσιών, οι οποίες δεν καλύπτονται ούτε από τον Ιδιωτικό-Κερδοσκοπικό Τομέα ούτε από το Δημόσιο Τομέα, ή καλύπτονται ανεπαρκώς (ποιοτικά και ποσοτικά). Επιπλέον, συνιστούν πρωτοβουλίες οι οποίες δοκιμάζουν ή επιχειρούν μοντέλα απασχόλησης και συνεργασίες (άτυπες ή τυπικές εταιρικές σχέσεις) με χαρακτήρα καινοτόμο, τοπικό και συμμετοχικό. Τέλος, οι πρωτοβουλίες αυτές εκδηλώνονται σε πεδία υψηλής κοινωνικής κινητοποίησης και συναίνεσης (“consensus”). Πράγματι, τέτοιου είδους πρωτοβουλίες βασίζονται στην «κινητοποίηση του τοπικού πληθυσμού» και βέβαια σε «συναινέσεις».

Συμπερασματικά, η Κοινωνική Οικονομία **επιδιώκει** να συμφιλιώσει τη **δυναμική της Οικονομίας** (που υπαγορεύεται από την ανάγκη οικονομικής ανάπτυξης) με τη **δυναμική της Κοινωνίας** (που υπαγορεύεται από την ανάγκη καλύτερων συνθηκών διαβίωσης για όλους, ανάπτυξης κοινωνικών συναλλαγών, μεγαλύτερης συμμετοχής στα κοινά, κλπ) προκειμένου να **αποτελέσει έναν πόλο κοινωνικής χρησιμότητας**. Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα ότι **δεν επιδιώκει** να υποκαταστήσει την οικονομία της αγοράς γιατί διαφέρει σημαντικά από τις δραστηριότητες της αγοράς, όπου η ανταλλαγή είναι πάντα υλική και χρηματική και όπου οι κοινωνικές επιπτώσεις είναι λιγότερο σημαντικές από τα κέρδη και τις ζημιές

Ποια είναι τα προσδοκώμενα οφέλη από την ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας

Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων της Κοινωνικής Οικονομίας αναμένεται να συντελέσει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, και ειδικότερα θέσεων εργασίας για άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Πέραν αυτού, διαθέτει τη δυναμική να προωθήσει την κοινωνική αλληλεγγύη και την κοινωνική ένταξη και να ενδυναμώσει τον τοπικό παραγωγικό ιστό και την τοπική ανάπτυξη.

Η μέχρι σήμερα Ευρωπαϊκή εμπειρία από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων της Κοινωνικής Οικονομίας, δείχνει ότι η προαγωγή του τομέα αυτού στην Ελλάδα θα μπορούσε να εξυπηρετήσει τόσο την πολιτική προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των ανέργων και των ευπαθών ομάδων του

πληθυσμού, όσο και την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, κυρίως κοινωφελούς χαρακτήρα, που δεν ικανοποιούνται από τις δραστηριότητες του Δημόσιου και Ιδιωτικού-Κερδοσκοπικού Τομέα.

Επίσης, θα μπορούσε να αναδείξει το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Κοινωνικών Εταίρων στην προώθηση της απασχόλησης και της τόνωσης του ‘κοινωνικού κεφαλαίου’ και κατ’ επέκταση να ενδυναμώσει την τοπική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Εν κατακλείδι

Η ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κινητοποίηση του ‘κοινωνικού κεφαλαίου’ της τοπικής κοινωνίας, το οποίο συνίσταται κατά βάση σε στοιχεία όπως: εμπιστοσύνη, αλληλεγγύη, συνείδηση του πολίτη, πνεύμα κοινωνίας πολιτών, ετοιμότητα για συνεργασία και δικτύωση με σκοπό την υποστήριξη και ανάπτυξη της κοινότητας σε ένα ορισμένο χωρικό και τοπικό περιβάλλον. Η αξιοποίηση του ‘κοινωνικού κεφαλαίου’ αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα της Κοινωνικής Οικονομίας σε σχέση τόσο με το Δημόσιο Τομέα όσο και τον Ιδιωτικό-Κερδοσκοπικό Τομέα της οικονομίας.